

zaPAU

Wszystko można, co nie można...

Możliwość utworzenia w Polsce jednego lub kilku „uniwersytetów badawczych”, które mogłyby podnieść naszą pozycję w światowych rankingach, zaczyna docierać do coraz większej liczby zainteresowanych. Sprawa znalazła już miejsce w deklaracjach ministra nauki – zaczyna więc opuszczać rejony czystej teorii i nabierać pewnych rumieńców. Niewykluczone, że tym razem uda się, być może, pokonać polskie piekło i faktycznie zrealizować projekt. Nie chcę, broń Boże, zniechęcać realizatorów, ale nie jestem pewien, czy wystarczająco doceniają skalę (i siłę) oporu, jaki wywołała ta rewolucja. Nie tylko w środowiskach uczelnianych (niemal) całej Polski, ale również w samorządach i w parlamencie, czyli wśród tzw. klasy politycznej... Krzyk o zachowanie równych szans rozwoju podniesie się od Karpat po Bałtyk.

Nawet gdy uda się pokonać te przeszkody polityczne, nie ma wątpliwości, że przeprowadzenie tego przedsięwzięcia będzie wymagało dłuższego czasu, rzędu kilku lat.

Zastanawiam się więc, czy – niezależnie od tych rewolucyjnych zmian – nie warto rozpocząć serii małych kroków, które – chociaż mniej spektakularne – mogą doprowadzić nas całkiem blisko do zasadniczego celu, czyli zorganizowania w Polsce studiów elitarnych. Studiów, które umożliwią ambitnym i zdolnym młodym ludziom studiowanie na najwyższym światowym poziomie w kraju, bez konieczności szukania szczęścia za granicą.

Okazuje się, że możliwości takie już istnieją, chociaż w bardzo ograniczonym zakresie. Powstały w wyniku bezinteresownego zaangażowania kilku wybitnych uczonych, którzy dzięki swojemu autorytetowi potrafili przekonać otoczenie i uzyskać poparcie (częściowo również z zagranicy) dla utworzenia specjalnej ścieżki kształcenia, obejmującej niewielką liczbę wybitnie uzdolnionych studentów. W czasie drugiej Debaty PAU (2014) poznałem dwie takie inicjatywy (jedną w humanistyce,

drugą w naukach ścisłych i przyrodniczych). Zapewne jest ich więcej.

Są to właśnie klasyczne studia elitarne. Dostanie się do tej grupy wymaga dodatkowego wysiłku, co skutecznie eliminuje mało ambitnych „średniaków”. W rezultacie otrzymujemy zespół studentów bardzo zaangażowanych, o ponadprzeciętnych zdolnościach. Każdy ma własnego opiekuna z którym konsultuje swój indywidualny program studiów.

To jasne, że studia tego typu są kosztowne. Jak dotąd, władze odpowiednich wydziałów wygospodarują dodatkowe środki w ramach tzw. dotacji statutowej. To, rzecz jasna, powoduje znaczne ograniczenie liczności takiej grupy. Np. studia matematyczno-przyrodnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim, prowadzone przez trzy wydziały, rozpoczyna co roku tylko 30 studentów, podczas gdy chętnych (o wystarczających kwalifikacjach) byłoby co najmniej dwa razy tyle. Nie sądzę, aby Resort Nauki nie potrafił znaleźć niewielkich dodatkowych funduszy i dofinansować tych inicjatyw, tak aby mogły stać się dostępne dla wszystkich chętnych do zmierzenia się z takim wyzwaniem. Jest to, po prostu, kwestia ustalenia priorytetów i podjęcia odpowiednich decyzji.

Jeszcze raz powtórzę, że wzmocnienie działających już inicjatyw, które pokazały determinację niektórych środowisk do utrzymania wysokiej jakości kształcenia, i to wbrew wieloletnim przeciwnym tendencjom, pchającym nasze szkolnictwo wyższe w przeciwnym kierunku, absolutnie nie stoi w opozycji do planów powoływania uczelni badawczych (które również zdecydowanie popieram, o czym pisałem już kilka tygodni temu). Będzie to tylko pierwszy krok na trudnej drodze podnoszenia jakości, a więc i autorytetu polskiego szkolnictwa wyższego. Krok ten można zrobić szybko i stosunkowo niewielkim kosztem.

Już Rzymianie wiedzieli, że kto szybko daje, daje dwa razy.

ABBA

PAUza Akademicka – www.pauza.krakow.pl – tygodnik Polskiej Akademii Umiejętności i środowiska naukowego.

Rada Redakcyjna: Magdalena Bajer, Andrzej Białas, Aleksander Koj, Janusz Limon, Ewa Lipska, Stanisław Rodziński, Piotr Sztompka, Jerzy Vetulani, Marta Wyka, Jerzy Wyrozumski, Jakub Zakrzewski, Franciszek Ziejka.

Redakcja: Andrzej Białas – redaktor naczelny; Andrzej Kobos, Marian Nowy – redaktorzy; Adam Korpak, Krzysztof Skórczewski – grafika; Ryszard Otręba – „Galeria PAUzy”; Anna Michalewicz – dyrektor administracyjny; Witold Brzoskowski, Monika Mentel – fotostład; Wydawnictwo PAU – konsultacje.

Adres do korespondencji: Polska Akademia Umiejętności, 31–016 Kraków, ul. Sławkowska 17; e-mail: pauza@pau.krakow.pl

OCzekujemy na artykuły do 6 000 znaków (ze spacjami) i ilustracje w formacie JPEG o rozdzielczości 300 dpi.